የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ

NATIONAL BANK OF ETHIOPIA

ADDIS ABABA

የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ፣ የማዕድን ማኒስቴር እና የኢትዮጵያ ጂኦሎጂካል ሰርቬይ በወርቅ ግዥና ርክክብ ሂደት የሚከተሉት የተሻሻለ የጋራ የአሰራር መመሪያ

መ□ቢጸ

ወርቅ የውጭ ምንዛሪ ሀብት ማከማቻ ንብረት ነው፡፡ አገሮች በገንዘባቸው ላይ የሚደርሰውን መዋዠቅና ዋጋ መቀነስ ለመከላከልና የውጭ ምንዛሪ ሀብት ለማከማቸት ወርቅ ገዝተው እንደሚያስቀምጡ ጴታወቃል፡፡ ይህም የሚከናወነው በማዕከላዊ ባንኮቻቸው አማካኝነት ሲሆን የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክም በተመሳሳጴ ሁኔታ የወርቅ ግዥና ክምችት ሥራን ያከናውናል፡፡

ባንኩ የወርቅ ግዥውን ለማሳደግና በባህላዊ መንገድ የሚመረተው ወርቅ ሕጋዊ በሆነ ግብይት ተካሂዶ ለሀገሪቱ የውጭ ምንዛሪ ግኝት አስተዋጽኦ ማትረ□ እንዲችል ባለፉት ዓመት ከወርቅ አምራቾች፣ ማሕበራትና የግል አቅራቢዎች ወርቅ ለመግዛት መመሪያ ቁጥር GT/001/2008 አውጥቶ በሥራ ላይ አውሏል፡፡ ይህንኑ መመሪያ መሠረት በማድረግ የወርቅ ግዥው ሲከናወን ቆይቷል፡፡

በመቀቷልም ጴህንኑ መመሪያ መነሻ በማድረግ በግዥው አፈጻጸምና ርክክብ ላይ የተከሰቱትን ችግሮች በመመርመር ቀዳዳዎችን ለመዝጋትና ክፍተቱን ለማስ□ቶት፣ በሴሳ በኩል የወርቅ አቅራቢዎች እንቅስቃሴ እንዳይገታና ወደ ባንኩ የሚቀርበው ወርቅ ወደ አልተፈለገ ገበያ እንዳይሄድ ለማድረግ በማዕድን ሚኔስቴር፣ በኢትዮጵያ ጂኦሎጂካል ሰርቬይና በኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ መካከል በአሠራሩ □ሪጸ ውይይት ተደርጎ ሥራው በጋራ የሚመራበት መመሪጸ ቁዓር 01/2000 ወጥቶ ሲሰራበት ቆይቷል፡፡ ይሁንና ለባንኩ የሚቀርበው ወርቅ ከጊዜ ወደ ጊዜ □□ፌ መረ የመጣ በመሆኑና ደንበኞች የተሻለ አገልግሎት ማግኘት እንዲችሉ ለማድረግ በመቀከል ደረጃ ሲከናወን ከነበረው ግብይት በተጨማሪ አቅራቢዎች በሚገኙበት አካባቢ የግዥ ማዕከላትን ለመክፈት ተወስኗል፡፡ **በመሆኑም** ቀደም ሲል ይሰራበት የነበረው መመሪጸ የአዳዲስ የግዥ ማዕከላትን መካተት መነሻ በማድረግ በሌላ መተካት □ሚቶባ□ ስለሆነ □ኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ፣ □ማዕድን ማኒስቴርና የኢትዮጵያ ጂኦሎጂካል ሰርቬጴ ሥራ□ በፋራ የሚመራበትን ይህንን የተሻሻለ መመሪያ አ□ዓተዥል፡፡

1. **<u>አጭር ርዕስ</u>**

   ጁህ መመሪጸ “የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ፣ የማዕድን ሚኒስቴርና የኢትዮጵያ ጂኦሎጂካል ሰርቪይ የሚከተሉት የተሻሻለ የጋራ የአሠራር መመሪጸ ቁዓር 635/2013” ተብሎ ሊጟቀስ ይችሳል፡፡

2. **<u>ትርጓሜ</u>**

   1. “ሚኒስቴር” ማለት የማዕድን ሚኒስቴር ነ□፣
   2. “ሰርቬጁ” ማለት የኢትዮጵያ ጂኦሎጂካል ሰርቬይ ነው፣
   3. “ባንክ” ወይም ባንኩ ማለት የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ ነው፣
   4. “አግባብ ያለው የመንግሥት አካል” ማለት በወርቅ ሥራ ለተሰማሩ የንግድ ተቋማት፣ ሰዎች፣ □ጁም ማህበራት የከበሩ ማዕድናት አዘዋዋሪነት ፈቃድ □ሚሰዓ እንደአግባቡ የፌዴራል ንግድ ሚኒስቴር ወይም የክልል ቢሮ ወይም የህብረት ሥራ ማደራጃና ማስፋፊያ ኤጀንሲ ነው፣
   5. “አቅራቢ” ማለት ማንኛ□ም □ተ□ዓሮ ሰ□ ወይም የሕግ ሰውነት ያለው ማህበር ወይንም ድርጅት ወርቅ አምርቶ ወይም ገዝቶ ለባንኩ □ጁም በሌሎች የምርመራ ቦታዎች ለመሸዓ ወይም ለመነገድ አግባብ ካለው የመንግሥት አካል ፈቃድ ያለው ነው፣
   6. “□ርቅ” ማለት በጥፍጥፍ /በባር/ ወርቅ መልክ ተዘጋጅቶ አቅራቢዎች ባንኩ ባስቀመጠው □ሽጸ□ ዝፉ እና ጂኦሎጂካል ሰርቬይ በሚያረጋግጠው የጥራት ደረጃና የክብደት መጠን ለሽጸ□ የሚያቀርቡት ሀብት ነው፣
   7. “ማቅረብ” ማለት ማንኛውም አቅራቢ ያመረተውን ወርቅ ወይም □ቶዛውን ወርቅ ለባንኩ ለመሸጥ የሚያከናውነው ተግባር ነው፣
   8. “የጥራት ደረጽ” ማለት በዴንሲቶ ሜትር ወይም በሌሳ መለኪያ የሚወሰን የወርቅ የጥራት ደረጃ ሆኖ በካራት ሲለካ ውጤቱ 14ና ከዚያ በሳይ የሆነ ወርቅ ነው፣
   9. “ባለሙያዎች” ማለት በሰርቬዩ የወርቅ ምርመራ እንቲያካሄዱ ለባንኩ የስም ዝርዝራቸውና የፊርማ ናሙናቸው የተሳለፈ ኬሚስቶች ናቸው፣
   10. “□ምርመራ ቦታዎች” ማለት በባንኩ ግቢ የሚኘው የወርቅ መሞሚያ ቢሮ እና በሀዋሳ፣ በፀማ፣ በመቀሌና በአሶሳ የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ ቅርንጫፎች □ስዓ የተዘጋጁ ቢሮዎች ናቸው፣

11. “ሰርተፊኬት” ማለት በምርመራ ቦታዎች በሚካሄደው የወርቅ ምርመራ፣ የጥራት ደረጃና ክብደቱ በባለሙያዎች ተረጋግጦና ተፈርሞ ማህተም ከተደረገበት በኋላ ለወርቅ አቅራቢው የሚሰጥ ሰነድ ነው፡፡

3. <u>የወርቅ አቀራረብ ሂደት</u>

ማንኛ□ም አቅራቢ በባንኩ ግቢ ባለው □ጁም በሌሎች □ምርመራ ቦታዎች □ርቅ □ሚጸቀርበ□ በመመሪጸ ቁጥር GT/001/2008 መሠረት ሆኖ፣ □ርቁ በሰርቪይ ባለሙያዎች ተመርምሮ የጥራትና የመጠን ማረጋገጫ ሰርተፊኬት ካገኘ በኋላ ይሆናል፡፡

4. <u>የአቅራቢ መብትና ግዴታ□</u>

1. ማንኛውም አቅራቢ በወርቅ ማዕድን ማቅረብ ሥራ ሳይ ለመሳተፍ የታ□ሰ □ከበሩ ሜዕድናት ወርቅ ንግድ ሥራ ፈቃድ ወይም ወርቅ አምራች መሆኑን አግባብ ካለው የመንግሥት አካል □ቃት ጸቶኝ መሆን ይኖርበታል፣
2. ከሳይ በንዑስ አንቀጽ 1 የተገለጸው አቅራቢ ያለው ፈቃድ፣ የባለፈቃዱን ዝርዝር አድራሻና ካ□ታሉን እንዲሁም የባለቤቱን ወይም የሥራ አስኪያጁን የቅርብ ጊዜ ሁለት ጉርድ ፎቶግራፎች፣ ማህበር ከሆነ □ማህበሩን መተዳደሪያና መመስረቻ ጽሑፍ በመያዝ በባንኩ □ጁም በሌሎች የምርመራ ቦታዎች ቀርቦ መመዝገብ ይኖርበታል፣
3. ማንኛውም አቅራቢ በዓመት አንድ ጊዜ የሚታደስ የቀበሌ ወይም የመ/ቤት መታ□ቂጸ ማቅረብ አለበት፣
4. ወርቅ ለባንኩ ወይም ሌሎች የምርመራ ቦታዎች ለማቅረብ □ሚመ□□ ሰ□ □ማህበር ተወካይ ከሆነ ከማህበሩ የውክልና ደብዳቤ □ጁም □ማህበሩ ሊቀመንበር ወይም ም/ሊቀመንበር ወይም ፀሐፊ መሆኑን የሚገልጽ መታ□ቂጸ ማቅረብ አለበት፣
5. □ርቁ ለሽጸ□ ሲቀርብ የቀለጠበትን ሰርተፊኬት ያያይዛል፣ በግልም ከሆነ የጽሑፍ ማረጋገጫ አያይዞ ያቀርባል፣
6. ማንኛውም አቅራቢ ወደ ባንኩ ወይም ወደ ሌሎች የምርመራ ቦታዎች □ሚጸቀርበ□ □ርቅ □ቅተኛ መጠን 250 □ራም ሆኖ የጥራት ደረጃው 14 ካራትና ከዚያ በላይ መሆን አለበት፣
7. ማንኛ□ም አቅራቢ ለሽጸ□ □ሚጸቀርበ□ □ርቅ በዓአዓአ (በባር) መልክ መሆን ይኖርበታል፣
8. ማንኛውም አቅራቢ ምርመራ በሚካሄድበት ጊዜ የምርመራው ሥራ በሚከናወንበት ቦታ□ በመቶኘት ምርመራውን በማያደናቅፍ ሁኔታ□ሊታ□በ (ሊመለከት) ይችላል፣

9. ማንኛ□ም አቅራቢ ከላቦራቶሪ ምርመራ፣ ውጤትና ክፍያ ጋር በተያያዘ ከሚመለከተው አካል ጋር ቀርቦ የሚፈለገውን መረጃ የማግኘት መብት አለው፡፡

5. □ኢትዮጵያ ጂኦሎጂካል ሰርቬይ ኃላፊነት

1. በሁሉም □ምርመራ ቦታዎች □□ርቅ ክብደት በማላካት እና ጥራት በመመርመር □ሚጸረፉ□ቲ ባለሙያዎችን ይመድባል፣ ሠራተኞቹን ይቆጣጠራል፣
2. በወርቅ ምርመራ ሥራ ሳይ የሚሳተፉና በማረጋገጥ የሚፈርሙ የባለሞያዎችን ስም እና የፊርማ ናሙና በጽሑፍ ለባንኩና ለማዕድን ሚኒስቴር ያሳውቃል፣
3. በ□ህ ሥራ ሳጁ ለሚሰማሩ የባንኩ እና የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ ሠራተኞች እና ኃላፊዎች ስለወርቅ ጥራትና ደረጃ አወጣጥ ተገቢውን ሥልጠና ይሰጣል፣
4. በሁሉም □ምርመራ ቦታዎች ለሚደረገው ግዥ የወርቅ መመርመሪጸ ማሪያ በማዘጋጀት ከአቅራቢዎች የሚቀርቡትን የወርቅ ሞደናት በሚከብ የወርቁን ትክክለኛነት፣ ክብደቱን በማስካት እና ጥራቱን በመመርመር ያረጋግጣል፤ የወርቁን ክብደት በማላካት እና የጥራት ደረጃውን በመሚሚሮ ረገድ ለሚሰተው ችግር ጂኦሉጂካል ሰርቬይ ኃላፊነት ይወስዳል፣
5. ወርቅ የሚቃመችበት ቮልት ቁልፍ ከባንኩ ወይም ከኢትዮጵያ ንግድ ባንክ ቅርንጫፍ የቮልት ኃላፊዎች ጋር በመሆን በጋራ ይይዛል፡፡ ከባንኩ፣ ውጭ በሚኙ የምርሚሪ ቦታዎች የተከማቸውን ወርቅ በሁለት ወር አንድ ጊዜ ወይም አስፈላጊ ሲሆን በብሔራዊ ባንክ ጥያቄ ከኢትዮጵያ ንግድ ባንክ የቮልት ኃላፊዎች ጋር በመሆን ለባንኩ ያስረከባል፣
6. ለምርሚራ የቀረበለትን ወርቅ በአንቀጽ 5.4 መሠረት ከሚሚሮ በኋላ የውጤት ሰርቲፊኬት በአንድ ኦሪጅናል (ዋና) እና በአራት ኮፒዎች አዘጋጅቶ ከፈረመ በኋላ ዋናውን ለአቅራቢው ይሰጣል፡፡ ለሚኒስቴሩ፣ ለባንኩ እና ለንግድ ባንክ ቅርንጫፍ አንዳንድ ኮፒዎችን ያከፋፍላል፡፡ የመጨረሻውን ኮፒ ከተገዛው ወርቅ ጋር በአንድ ሣጥን □ለዓ እንዲቀመጥ ያደርጋል፣
7. ወርቁ ወደ ውጭ አገር ሄዶ ሲነጠር ከሰርቬዩ አንድ ባለሙያ ይሳተፋል፡፡ ወርቁ ወደ ውጭ ሀገር ሄዶ ከተነጠረ በኋላ የሚኘውን ውጤት ከባንኩ ሪፖርት ሲደርሰው ቀደም ሲል ከተሰራው የጥራትና የክብደት ሰርቲፊኬት ደረጃ ጋር ያነጻጽራል፡፡ ልዩነቶችን በማጣም የአሰራር ማሻሻያ የሚያስፈልግ ከሆነ ፈጥኖ እርምጃ በመውሰድ መፍትሄ ይፈልጋል፣
8. ማንኛውም በወርቅ አቅራቢዎች የሚቀርብላትን ወርቅ ሲሚሚሮና ሚያገጫ ሰርቲፊኬት ሲሰጥ ስለ ክንውኑ መግለጫ ፎርም በማዘጋጀት ዝርዝሩን በሪኮርድ ይይዛል፡፡ በግልባጩም ለባንኩና ለሚኒስቴሩ ያሳውቃል፡፡ ሰርቲፊኬቱም ተከታታይ ቁጥር ይኖረዋል፣

9. ከወርቅ ምሮሜሯ ጋር በተያያዘ ይህንን መመሪያ በተግባር ለማዋል የሚረዳ ዝርዝር የአሰራር ፎርም በማዘጋጀት ተግባራዊ ሊያደርግ ይችላል፡፡

6. **<u>የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ ወይም የወኪሎቹ ኃላፊነት፤</u>**

1. ለወርቅ ማሸጊያና ማጓጓዣ የሚረዱ ሳጥኖችን ያዘጋጃል፣
2. አቅራቢዎች ወርቅ ለማቅረብ ሲመጡ ተቀብሎ ወርቁን ከማስመርመራቸው በፊት ተገቢውን የንግድ ወይም የማምረት ፈቃድ እንዳላቸውና በአንቀጽ 4 **ተራ ቁጥር 2** መሠረት መመዝገባቸውን ያረጋግጣል፡፡
3. **ባንኩ በአንቀጽ 5 ንዑስ አንቀጽ** 5 **መሠረት በኢትዮጵያ ንግድ ባንክ** ኃላፊዎችና በጂኦሎጂካል ሰርቬይ ባለሙያ **ተንጉዞ የመጣውን ወርቅ** ለባንኩ ዋና ቢሮ ከጂኦሎጂካል ሰርቬይ በተመደበለት ባለሙያ አስመርምሮ **ይረከባል**፣
4. የወርቅ ግዥ ሰርቲፊኬት ለአቅራቢው ይሰጣል፣ ሰርተፊኬቱ ላይ በተገለጸው መሠረት ወርቁን **ከጂኦሎጂካል ሰርቬይ ባለሙያ ጋር በመሆን** ይረከባል፣
5. **ከላይ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 4 የተረከበውን ወርቅ ከቅበላ**፣ እንዲሁም **ከጥራትና ክብደት ማረጋገጫ ሰርተፊኬቶች ጋር በአንድ ሣጥን ውስጥ በጥንቃቄ አስቀምጦ ሣጥኑ** የቁጥጥር ሠራተኞች፣ **የጂኦሎጂካል ሰርቬይ ባለሙያዎች**፣ ወርቁን የተረከቡት የቮልት ኃላፊዎች በጋራ በሚፈርሙበት ማሸጊያ □አሽ□ በቮልት እንዲቀመጥ ያደርጋል፣
6. □**ቅበላ** ሰርቲፊኬት ለተሰጣቸው ወርቅ አቅራቢዎች ወዲያውኑ ሙሉ በሙሉ (የወርቁን ዋጋ 100%) በዕለቱ በዋለው የዓለም ገበያ ላይ 5% በመጨመር ክፍያ እንዲፈጽም ያደርጋል፡፡
7. በአሰራር ላይ ችግር ሲያጋጥም ክፍያውን በማዘግየት በአጭር ጊዜ ወስጥ ከሚመለከታቸው ማኅቤቶች ጋር ማለትም እንደአግባቡ ከማዕድን ሚኒስቴር ወይም ከኢትዮጵያ ጂኦሎጂካል ሰርቬይ ጋር በመወያየት መፍትሄ ይፈልጋል፣
8. ስለ ገንዘብ አከፋፈል፣ ዝርዝር የወርቅ ርክክብና ወርቁ ስለሚቀመጥበት ሁኔታ ዝርዝር የአፈጻጸም መመሪያ ሊያዘጋጅ ይችላል፣
9. በየጊዜው ስለሚቀርበለት የወርቅ ሁኔታዎችና ስለሚደረጋቸው ግብይቶች ዝርዝር መረጃ በሚመለከተው የሥራ ክፍል እንዲመዘገብ ያደርጋል፣
10. ከወርቅ **ምርመራ** ጋር በተያያዘ የኢትዮጵያ ጂኦሎጂካል ሰርቬይ **ለባንኩና ለኢትዮጵያ ንግድ ባንክ** ሠራተኞች **ለ**ሚሰጡው ሥልጠና ወጪዎችን ይሸፍናል፣
11. **በ□ርቅ □ዴ ሥራ □ተሰማሩ ሠራተኞችን ዝርዝር** ለኢትዮጵያ ጂኦሎጂካል ሰርቬይና ለማዕድን ሚኒስቴር በጽሁፍ ያሳውቃል፣

12. የኢትዮጵያ ጂኦሎጂካል ሰርቬይ የወርቅ ጥራት የሚያገጥ ሥራውን እንዲያከናውን **በባንኩ** ግቢና በጅማ በሃዋሳ፣በሽሬ፣ አሶሳ እና እንደአስፈላጊነቱ በሌሎችም **የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ ቅርንጫፎች** ውስጥ ቢሮ ያዘጋጃል፡፡ በክልልም ሆነ በማዕከል የወርቅ ግዥ የሚደረግባቸው ቢሮዎች □ቀዓታ□የስልክ መስመር፣ **ለሥራው ምቹና** አስፈላጊ መቀመጫዎች፣ የመመርመሪያ መሳሪያ የሚቀመጥበት ጠረጴዛ፣ መደርደሪያዎችና የተሟላ የቢሮ ማልገያዎች እንዲኖሩት ያደርጋል፣

13. □ሰርቬ□ ቢሮ አንድ ኮምፒውተርና ማተሚያ መሳሪያ ይኖረዋል፣

14. **ከሰርቬዩ □ሚሰጡትን መሣሪያዎች** እና **ቁሳቁሶች** በዝርዝር በማየት ተመዝግበው እንዲያዙ ያደርጋል፣**ንብረቶቹም በአግባቡ ተጠብቀው ለሚፈለገው አገልግሎት □እንዲውሉ ለማድረግ ሁኔታዎችን ያመቻቻል**፣

15. ሥራው በሌላ አማራጭ አሠራር ተተክቶ ሂደቱ የሚቋም ከሆነ ከኢትዮጵያ ጂኦሎጂካል ሰርቬይ ለሥራ ጉዳይ የመጡት መሳሪያዎችና ቁሳቁሶች እንዲመለሱ በሚጠየቅበት ጊዜ እንዲመለሱ ያደርጋል፣

16. **ከምርመራ ቦታዎች □ሚጓጓ□□ን □ርቅ ትራንስፖርትንና እጀባን በተመለከተ በባንኩና በኢትዮጵያ ንግድ ባን□ መካከል በተ□ረቶ□ ስምምነት ተ□ጸሚ ይሆናል**፣

17. የወርቅ መመርመሪያ መሳሪያ ቢሮ ቁልፍ በጂኦሎጂካል ሰርቬይ ባለሙያዎች እጅ እንዲያዝ ያደርጋል፡፡

7. **<u>የማዕድን ሚኒስቴር ኃላፊነት</u>**

1. ይህ መመሪያ በተግባር እንዲውል በማስተባበር ሥራ ላይ ይሰተፋል፣
2. በየክልሉ የሚገኙ አቅራቢዎችን በማስተባበር **በምርመራ ቦታዎች** ወርቅ እንዲያቀርቡ ያደርጋል፣
3. በሂደት ወደፊት በሚነሱ የፖሊሲና የአፈጻጸም አቅጣጫዎችና መፍትሄዎች ላይ ከኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክና ከኢትዮጵያ ጂኦሎጂካል ሰርቬይ ጋር በመመካከር ይሰራል፡፡

8. **<u>የአሰራር መመሪያ ስለማሻሻል</u>**

1. ሚኒስቴሩ፣ **ባንኩና** ሰርቬ□ በጋራ በመመካከር ይህን የአሰራር መመሪያ በየጊዜው ሊያሻሽሉ ይችላሉ፣
2. አንቀጽ 6 ንዑስ አንቀጽ 15 ተፈጻሚ ሲሆን **ተዋዋይ ወገኖች በዚህ መመሪያ መቶ□ታቸው ጹቀራል**፡፡
3. **3.** ጳጉሜ 2003 ዓ. ም የወርቅ ግዥ፣ አቀራረብ፣ የላብራቶሪ ምርመራና ርክክብን በተመለከተ የወጣው መመሪያ ቁጥር CMD 04/2003 በዚህ የጋራ መመሪያ ተተክቷል፡፡

9. **<u>የመግባቢያው ተፈጻሚነት</u>**

መግባቢያው ሦስቱም ወገኖች ተስማምተው ከፈረሙበት ሚያዚያ 4፤ 2005 ዓ.ም. ጀምሮ ተፈጻሚ ይሆናል፡፡

1. **ስለ ማዕድን ሚኒስቴር**

____

የማዕድን ሚኒስቴር

2. **ስለ ኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ**

____

የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ ገዥ

3. **ስለ ኢትዮጵያ ጂኦሎጂካል ሰርቬይ**

____

የኢትዮጵያ ጂኦሎጂካል ሰርቬይ
ዋና ዳይሬክተር